Ner 12. ROK 1834. CZWARTEK 16 STYCZNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz świąt uroczystych w drukarni St. Gieszkowskiego.

Prenumerata kwartalna w raz z Roz maitościami kosztuje Złp. 12. miesięczna Złp. 5.

IMIONA RZYMSKIE.
Dziś Marcella Papieża

IMIONA SŁAWIAŃSKIE.
Dziś Włodzimir święty.

Gazeta Krakowska.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE
Barometr zredukowany na 0° Reaumiura.

Dzien godzina	Barometr na O0 ℓ,	Therm:	Higro-metr	Wiatr	Stan Atmosf.	UWAGI.
7 27	,, 6, 056	— 2,9	— 8,0	Pł. wschodni słaby	Pogoda z chmurami	
12	,, 6, 386	+ 1,7	1.8	Wschodni słaby	,, ,,	
15 3	,, 6, 113	+ 2,7	2,3	,, ,,	,, ,,	
9	,, 6, 186	— 0,5	— 3,5	Pł. zachodni słaby	,, ,,	

Część Urzędowa.

Dnia 21 i 22 w wsi Szczakowa w okręgu, sprzedane będą różne sprzęty domowe; dnia zaś 23 i 24 w Chrzanowie licytowane będą dochody z domu Nr. 93 na lat trzy, a to od godziny 10 z rana, a do 2 z południa b. m.

Chrzanów 13 Stycznia 1834 r.

T. Jaworski Kom. Sąd.

Część Nieurzędowa.

KRAKÓW

Księża missjonarze angielscy do nawracania żydów tu przybyli, rozdali już przeszło sto exemplarzy pisma świętego między starozakonnych tutejszych, gdy tymczasem między chrześcjan zaledwie kilka. Pokazuje się stąd, że żydzi radzi czytają słowa boże.

POLSKA

Warszawa 10 *stycznia.*

Tom X czyli tom I oddziału czwartego *Pamiętnika rolniczo-technologicznego* wyszedł z druku; w trzech oddziałach z rycinami, to jest: gospodarstwa wiejskiego i domowego, — sztuk, rzemiosł i rękodzielni, — tudzież rozmaitości. Zawiera użyteczne wiadomości i przepisy dla praktycznych gospodarzy i ludzi przemysłowych, a mianowicie: O sposobach otrzymania cukru z roślin krajowych: przez Józefa Bełzę magist. filof. ob. pr. i administ. Wypiekanie chleba. Ilość wody znajdującej się w mące i krochmalu. Odświeżenie starego gipsu tak iżby znowu zdatny był do użycia. Papier na którym pisać można wodą, a nawet śliną. Przestrogi względem zachowania zdrowia, stósownie do konstytucji temperamentu, wieku i pory roku. Opis machin parnych, o różnej sile. Opis pieca kuchennego Harela. Sposób przysposobienia mamek, czyli smoczków do karmienia dzieci nowo-urodzonych. Hartowanie stali do różnych narzędzi i t. d. O przemianie pszenicy w stokłosę i nawzajem. Uwiadomienie o nowo-założonéj fabryce pana F. Krake machin i narzędzi rolniczych w Marymoncie pod Warszawą i t. d.

FRANCYA

Paryż 1 *Stycznia.*

W dniu onegdajszym król pracował z ministrem wojny, handlu sprawiedliwości i spraw zagranicznych.

Marszałek Ondinot i hrabia Mornay, dotychczasowy poseł w Karlsruhe, przybyli do Paryża. Wielu z młodzieży paryzkiej w służb[illegible]on Pedra zostającéj, wraca do stoli[illegible]

[illegible]ennik republik: *National* ma zmienić z d. 1 stycznia swą dawniejszą firmę na *National z r.* 1834; już w dniu dzisiejszym z takim tytułem okazał się pierwszy numer. — Pan Armand Carrel, zawsze pozostaje jako redaktor odpowiedzialny i głównie dyrygujący dziennikiem.

Lubośmy już udzielili naszym czytelnikom treść mowy królewskiéj przy otwarciu izb,

na d. 23 z. m. mianéj, nie odrzeczy będzie w całości podać.

»Mości parowie i Mości panowie deputowani! Od czasu ostatniego posiedzenia, spokojność Francji niedoznała przerwy. Francja używa dobrodziejstw porządku i pokoju. Usiłowania klass przemysłowych i pracujących znajdują wszędzie swoją nagrodę. Obywatele spokojnie trudniący się swemi interessami polegają na stałości naszych instytucji, oraz na wiernem ich utrzymaniu z mojéj strony, a ufność ta jest zakładem pomyślności narodowéj. Szczęśliwe te wypadki pozyskaliśmy zaręczeniem praw wszystkich mieszkańców, dawaniem opieki powszechnym interessom, tudzież sprawiedliwością i umiarkowaniem polityki naszéj. Dla zapewnienia ich trwałości, dzielnie i cierpliwie trzymać się będziemy tego systematu; ciągła baczność jest jeszcze potrzebną. Nierozsądne namiętności, zabiegi godne kary, usiłują zachwiać porządek towarzyski. Na przeciw nich stawimy prawe wasze współdziałanie, stałość władz sądowych, czynność administracji, męztwo i miłość ojczyzny, jakiemi tchnie gwardja narodowa i wojsko, nakoniec mądrość narodu, który doświadczenie nauczyło, jak niebezpiecznemi są łudzenia tych, którzy targają się na swobody pod pozorem ich bronienia. Tym sposobem Mości panowie zapewnimy sobie zwycięztwo konstytucjinego porządku i postępy cywilizacji; położymy nareszcie koniec rewolucjom i spełnimy życzenia kraju.»

»Dziękuje Francji za pomoc, jakiéj mi użyczyła; za dowody zaufania i przychylności, jakie mi dała. Z rozrzewnieniem odbierałem je w prowincjach, które zwiedziłem, i składam dzięki opatrzności za dobro, jakiego już ojczyzna nasza używa, i za to, które nam jeszcze przyszłość obiecuje. Wspierać oraz Wćpanowie będziecie usiłowania moje ku powiększeniu bogactwa narodowego przez otworzenie nowych źródeł pomyślności dla handlu i przemysłu naszego, i ku rozszerzeniu pracą zamożności między wszystkie klassy mieszkańców. Tuszę sobie, iż nowa uchwała względem ceł, świadcząca oraz o postępach naszego przemysłu, opiekę należną przemysłowi połączy z zasadami mądrych swobód, jakich trzymać się chcą wszystkie oświecone rządy. Szkoły publiczne otrzymały za przyłożeniem się Wćpanów zbawienny popęd. Prawa skarbowe i potrzebne do uskutecznienia zawartych traktatów mają bydź niezwłocznie Wćpanom przełożone. Dochody krajowe polepszają się, i wszystko rokuje nam, iż postępować będą w miarę wzrostu pomyślności naszéj. Rozmaite projekta do praw, z których kilka już Wpanom przełożono, mają również bydź przedmiotem obrad waszych. Nie bez przyczyny spodziewam się, iż przyrzeczenia ustawy będą ziszczone w ciągu terazniejszego posiedzenia.»

»Poczytuję się za szczęśliwego, iż mogę Wpanom oznajmić, że stosónki nasze ze wszystkiemi mocarstwami, oraz zapewnienia, jakie odbieram względem sposobu ich myślenia, niekażą bynajmniéj wątpić o utrzymaniu powszechnego pokoju. Półwysep Pirenejski był widownią ważnych wypadków. Zaraz po przywróceniu rządu królowéj Marji II w Lizbonie, rozpocząłem znowu dyplomatyczne stosónki nasze z Portugalją. W Hiszpanji zgon króla Ferdynanda VII powołała na tron królewnę córkę jego. Pospieszyłem uznać królową Izabellę II w nadziei, iż to prędkie uznanie i stosónki, w jakie wszedł rząd mój z rządem królowéj rejentki, przyłożą się do ochronienia Hiszpanji od wstrząśnień wewnętrznych, które jéj zagrażają. Zdaje się, iż wraca już spokojność w prowincjach, gdzie rokosz wybuchnął. Na wszelki przypadek, korpus wojska, który ściągnąć kazałem, zasłania granice nasze. Zawsze ścisle sprzymierzeni z Anglją, możemy się spodziewać, iż przeszkody, które jeszcze wstrzymują zawarcie ostatecznego traktatu między królem Belgijczyków i królem Niderlandów, nie nadwerężą już ani wielkich interessów Belgji, ani spokojności Europy. Szwajcarja była krótki czas dotknięta wewnętrznemi zamieszkami, które jednak wkrótce mądra stałość jéj rządu przytłumiła. Nieomieszkałem uczynić jéj przysług, jakich się mogła spodziewać od wiernego i bezinteressownego sprzymierzeńca. Wielkie niebespieczeństwa zagroziły Państwu Ottomańskiemu; usiłowałem przyspieszyć pacyfikacją, którą jednocześnie interessa Francji i stałość politycznego porządku rzeczy w Europie nakazywały. Utrzymanie tego porządku będzie i nadal przedmiotem starania mego. Zdarzenia o których tu namieniłem, a zwłaszcza stan półwyspu Pierenejskiego, włożyły na mnie obowiązek, aby armja była na stopie, jakie bespiączeństwo kraju wyciąga. Ukończmy,

mości panowie dzieło nasze, kiedy porządek publiczny będzie mocnym, poważnym i od wszelkiego nadwerężenia zabezpieczonym; kiedy interesa narodowe doznawać będą tak dzielnéj opieki, iż znikną ostatnie nadzieje fakcji, w tym razie Francja szczęśliwa i swobodna, pod opiekuńczą tarczą rządu swego, będzie mogła nareszcie bez przeszkody postępować drogą pomyślności. Takie jest najulubieńsze moje życzenie; dopomożecie mi do zupełnego jego ziszczenia. *(D. P.)*

Niektórzy lekarze paryzcy utrzymują iż cholera rozszerza się przez nadzwyczaj drobne owady, podają za przyczynę, że choroba ta staje się poniekąd domową w Europie, osobliwie zaś w tych miejscach i domach gdzie poprzednio tyle spustoszeń zrządziła; tam bowiem te owady na niosły jaja, które się wylęgają; również odmiany téj zarazy, jak np. cholerina, i t. p. objaśniają się przez to, iż owady te pochodząc z Jndyi, w Europie swą naturę zmieniły.

Dyplomacja rozdzieliła się na dwa główne oddziały. Jeden ma swą główną kwaterę w ministerjum spraw zagranicznych, drugi w hotelu posła Austrjackiego. A kiedy z jednéj strony lord Granville, posłowie Belgji i Hiszpanji prawie codziennie u xięcia Broglie się zgromadzają, z drugiéj strony hr. Pozzo di Borgo, baron Werther, holenderski poseł i pełnomocnicy dworów niemieckiéj rzeczy zgromadzają się u hr. Appony.

NIEMCY

Kiel 30 *grudnia.*

Odbył się tu pojedynek między dwoma uczniami uniwersytetu, jeden z nich Jürgens rodem z Hauerau w skutek od niesionéj rany, w dniu 23 zmarł; przeciwnik zaś jego Weissbrodt z Neumister, uwięzionym został.

Norymberg 20 *Grudnia,*

Wszystkich oburza morderstwo dopełnione na Kasprze Hauser. Ten żył od kilku lat w Ansbach, dokąd go (niedawno zmarły) prezydent sądu apellacyjnego obwodu Rezat, P. Feuerbach przeniósł, a lord Stanhope znaczną mu wyznaczył pensję. — Zdaje się, że ten obcy, co zamordował teraz Hausera, jest ten sam, który już w Norymbergu chciał mu zadać cios śmiertelny. O tym cudzoziemcu który zapewnie ciągle uważał Hausera, od owego czasu nic nie było dotąd słychać; i po tem morderstwie wszelkie poszukiwania były nadaremne. — Jako powód dlaczego Hauser tak lekkomyślnie przystał na schadzkę z nieznajomym, podają pewną nie ufność, która opanowała Hausera i wznieciła w nim myśl, że umyślnie chcą mu zataić prawdziwy stan jego familijnych stosunków. Bliższe szczegóły o tym wypadku donoszą z Ansbach: »O w pół do czwartéj godzinie, w padł Hauser do pokoju swego nauczyciela i wśród przerywanych krzyków: zamkowy ogród-woreczek-Uzpomnik-wezwał go, aby szedł z nim do ogrodu zamkowego, ale już w drodze upadł Hauser z osłabienia. Dopiero wówczas odkrył nauczyciel, że Hauser raniony, musiano go więc zanieść do domu. Ztąd wysłał policjanta do ogrodu zamkowego, który przy pomniku Uza znalazł panieński woreczek, a w nim kartkę z przewrotnem pismem tak że tylko w zwierciadle czytać się dało. Wyczytano tam następujące wyrazy: Hauser będzie wam mógł dokładnie opowiedzieć, jak wyglądam i skąd jestém. — Ale dla oszczędzenia trudu Hauserowi, sam wam powiem skąd przychodzę — — przychodzę z — nad — bawarskiéj granicy — nad rzeką — — — — — nawet imie wam wyrażę: — M. L. O.»

Wieść głosi, że pewien kupiec z Czech, który własnym tu przybył ekwipażem, i już odjechał, jest mordercą Hausera.

W jednym dzienniku czytamy: »Umarł nieszczęśliwy Hauser. W ostatnich 4 godzinach przed zgonem znikły szybko jego siły, wszelako do ostatniéj chwili pozostała mu zupełna przytomność umysłu. — W całym oświeconym świecie, a szczególniéj w Norymbergu, gdzie ten cudzoziemiec (Hauser) piérwsze gościnne przyjęcie znalazł, powszechny i tkliwy udział sprawi smutny zgon młodziana, którego wcześniejsze życie zasłaniała nieodgadniona tajemnica a którego śmierć również przez nieodgadniony wypadek w kwiecie wieku spowodowaną była..

Dnia 29. — Następne jeszcze wiadomości podają nam pisma bawarskie, co do Kaspra Hausera: »Gdy ciało Hausera otworzono, pokazało się, że obósieczne morderćze narzędzie 4 cale głęboko od zadanego razu weszło. Przeszyte zostało serce w samym końcu, w dolnéj części, przepona, wątroba, żołądek. Lekarze i chirurgowie jednomyślnie oświadczyli, że rana jest śmiertelną, kierunek zaś jéj przekonywa że od obcéj ręki za-

daną była. Wielki napływ krwi w części dolnéj piersi uważano, wątroba była nadzwyczaj wielką. Przy tak wielkiém zranieniu jest trudną rzeczą do pojęcia, jak Hauser mógł tak daleko z ogrodu do swego pomięszkania dojść, i z nauczycielem swym, p. Mayer jeszcze do zamku powrócić dla wskazania mu miejsca dopełnionéj na nim zbrodni. Od chwili zadanéj mu rany żył Hauser godzin 78. — Wszelkie śledztwa władz sądowych i policyjnych po dzień 25 grudnia do żadnego rezultatu nie doprowadziły. Dnia 26 pochowano zwłoki Hausera. Mnóstwo z różnych stanów osób na pogrzebie znajdowało się, ponieważ Hauser powszechnie był lubionym. Mowę pogrzebową miał jego nauczyciel religji, xiądz Fuhrmann, która na powszechne żądanie wydrukowaną została. *(K. H.)*

SZWAJCARJA.

Zürich 28 Grudnia.

Bazyléjska gazeta robi względem francuzkiéj mowy z tronu następujące uwagi: »O zawartém w francuzkiéj mowie zdaniu względem Szwajcarji, pospieszą organa sterników naszego rządu podać bliższe objaśnienia. — Ciekawi jesteśmy dowiedzieć się, jakie usługi Francja naszéj ojczyznie wyświadczyła. Dawniéj mówili tylko ministrowie francuscy o wielkim wpływie, jaki na Szwajcarją wywierali i jeszcze wywierają; teraz zaś chlubią się z pośpiechu, z jakim nam nieśli pomoc i dla odznaczenia wielkości tych usług oświadczają, że Francja, wierny sprzymierzeniec Szwajcarji, bezinteresownie to uczyniła. — Ale nie pojmujemy, dla czego w tym wieku jawności tak starannie tają, co za nowe prawa do naszéj wdzięczności Francja sobie wyjednała? Wiadomo nam wprawdzie, że są dobrodziejstwa, przy których jedna ręka nie ma wiedzieć, co druga działa, zawsze atoli dla odbierającego dobrodziéjstwa nie jest tajemnicą, że mu pomoc udzielono. Ale usługi Francji mają między innemi tę własność, że Szwajcarja która je doznać miała, żadnéj wiadomości o nich nie ma. — Lud szwajcarski całkiem o tém nie wié, niemniéj kantonowym rządom (mniemamy) Francja nie zrobiła żadnych udzieleń, któreby nas do szczególniéj zobowiązywały wdzięczności. Jeżeli więc naród i kantonowe rządy o usługach Francji nic nie słyszały, będzie rzeczą tém interesowniejszą dowiedzieć się, na czém właściwie zasadzają się usługi Francji i czyli zgadzają się z naszą neutralnością?«

GRECYA.

Z Nauplii przez Trjest.

Doniesienia z Nauplia opiewają, iż z pomiędzy owych 36 spiskowych, którzy się w więzieniach Jtschake i Alschale znajdują, będą niektórzy odesłani do Bawarji. Piszą z Aten: Wstrzymano się tu od dalszego budowania, dla dwóch rzeczy, przez tymczasowy stan miasta, i przez potrzebne dla odbudowania rozporządzenia. Rozwaliny dawnego miasta zapełniają na północ Akropolis, całą dolinę od świątyni Tezeusza, aż do świątyni Olimpijskiego Jowisza, w téjże znajdująca się najgłębsza droga, bazar, która się z dyfton ciągnie do Argora, sporządzona jest po największéj części, reszta zaś mniejsza rozwalin, zasiana jest rozpoczętemi nowemi odbudowaniami, cała ta przestrzeń jest teraz z równana, dawniéj musiała bydź przepaść w tém miejscu ponieważ przy odrzucaniu gruzów z różnych domów znajduje się powierzchnia tychże na 4, 6, 10 do 12 stóp głębokości, zaś dawna powierzchnia rynku do 22 stóp głębokości pod teraźniejszą powierzchnią ziemi, która napełniona rzadkiemi i kosztownemi szczątkami odwiecznych czasów. Dopiero w tych dniach wydobyto z niéj przypadkiem posąg bożyszcza z powszechném spodziwieniem nader piękny, jak to już wiele podobnych znalazło się, dla tego rząd w wielu miejscach kazał wstrzymać roboty dopóki te drogie zabytki nie zostaną wydobyte. Wydobyto też z odkrytego starożytnego Panteonu, kilka sztuk kosztownéj rzeźby i sztukaterji. Niedawno zostały niektóre z tych starożytności przez marynarzy angielskich, którzy tu tłumnie z portów przybywają uszkodzone, czemu jednak nadal zaradzono. Krąży tu z tego powodu anegdotka następująca: przybyła tu dla widzenia tych osobliwości, jakaś wysoka, piękna dama, żądała wolnego wnijścia do zamku, gdzie składają starożytności wydobyte, gdy jéj tego odmówiono, rzekła, że jest Minerwą, i przybyła swoją dawną własność oglądać; bardzo dobrze odrzekł nadzorca P. Witaksi, tém bardziéj nie możesz pani sama tam się udać, gdyż najlepiéj znając co jest najlepsze, mogłabyś nam więcéj szkody wyrządzić, niżeli razem wszyscy Anglicy.

(G. H.)